

СОБЧЕНКО А. М.

к. е. н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

КРУКОВСЬКА О. В.

к. е. н., асистент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ГРОШОВІ ПОТОКИ У СИСТЕМІ ІНТЕГРОВАНОГО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено положення еволюційної концепції грошей. Дано визначення сутності грошей як на законодавчому рівні, так і його висвітлення різними науковцями. Обґрунтовані основні функції грошей. Розглянуто взаємозв'язок понять «гроші», «готівка», «грошові кошти», «фінансові ресурси» та «грошові активи». Наведені характерні риси грошових коштів та їх еквівалентів як основних об'єктів бухгалтерського обліку. Представлена класифікація грошових коштів згідно з національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Обґрунтовано місце грошового потоку в системі інтегрованого бухгалтерського обліку. Виокремлено ключові ознаки грошових потоків на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Ключові слова: гроші, еквіваленти грошових коштів, готівка, грошові кошти, грошові потоки, грошовий агрегат, облік, звітність.

СОБЧЕНКО А. М.

к. э. н., доцент

ГВУЗ «Херсонский государственный аграрный университет»

КРУКОВСЬКА О. В.

к. э. н., ассистент

ГВУЗ «Херсонский государственный аграрный университет»

ДЕНЕЖНЫЕ ПОТОКИ В СИСТЕМЕ ИНТЕГРИРОВАННОГО БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА И ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье исследованы положения эволюционной концепции денег. Дано определение сущности денег как на законодательном уровне, так и его освещение различными учеными. Обоснованы основные функции денег. Рассмотрена взаимосвязь понятий «деньги», «наличные», «денежные средства», «финансовые ресурсы» и «денежные активы». Приведены характерные черты денежных средств и их эквивалентов как основных объектов бухгалтерского учета. Представлена классификация денежных средств согласно национальным и международным стандартам бухгалтерского учета. Обосновано место денежного потока в системе интегрированного бухгалтерского учета. Выделены ключевые признаки денежных потоков на основе данных бухгалтерского учета и финансовой отчетности.

Ключевые слова: деньги, эквиваленты денежных средств, наличные деньги, денежные средства, денежные потоки, денежный агрегат, учет, отчетность.

SOBCHENKO A. M.

candidate of economical sciences, associate professor

State higher educational institution "Kherson State Agrarian University"

KRUKOVSKA O. V.

candidate of economical sciences, assistant

State higher educational institution "Kherson State Agrarian University"

CASH FLOWS IN THE SYSTEM OF INTEGRATED ACCOUNTING AND FINANCIAL PAPERWORK OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

In the article the provisions of the evolutionary concept of money. The definition of the nature of money as at the legislative level and its coverage of different scientists. The basic functions of money. Intercommunication concepts of "money", "cash", "cash", "financial resources" and "cash assets". These

characteristics of cash and cash equivalents as main objects of accounting. The classification of funds by national and international accounting standards. Grounded place cash flow in the system integrated accounting. Key features distinguish cash flows based on accounting data and financial statements.

Keywords: money, cash equivalents, cash, cash flow, cash machine, accounting, reporting.

a_sobchenko@ukr.net, marina0108@meta.ua

Постановка проблеми. Процеси, які відбуваються у вітчизняній економіці протягом останніх років, свідчать, що загальна економічна стабільність прямо залежить від фінансової стійкості підприємств. Однією із важливих характеристик фінансової стійкості є здатність підприємства генерувати в достатніх обсягах грошові кошти для його функціонування і подальшого розвитку. Бухгалтерський облік як джерело інформації для прийняття управлінських рішень відіграє надзвичайно важливу роль для правильної організації грошового обігу та розрахунків, у зміцненні платіжної дисципліни та ефективному використанні фінансових ресурсів.

Характерні риси грошових коштів та їх еквівалентів як об'єктів бухгалтерського обліку можуть бути виявлені в результаті аналізу діалектичної природи більш ширшої соціально-економічної категорії «гроші». «Сфера грошей, грошових відносин отримала достатньо сильне розповсюдження і розвиток, прижившись на сьогоднішній день навіть в ті області людської діяльності, які лише опосередковано дотикаються із цим феноменальним матеріалом» [1, с. 482]. Дослідженнями сутності грошей займалися ще з античних часів. У працях Ксенофонта, Аристотеля та інших філософів гроші виступають елементом обміну, накопичення багатства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення теоретичних та практичних основ розвитку бухгалтерського обліку й звітності в Україні за умов стрімкого розвитку суспільно-економічних процесів висвітлили у своїх працях такі вітчизняні вчені: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, М.Я. Дем'яненко, Т.І. Єфіменко, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, П.Л. Сук, Н.І. Сушко, М.С. Пушкар, О.О. Чечуліна та інші.

Постановка завдання. Метою написання статті було дослідження грошових потоків у системі інтегрованого бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як стверджують відомі американські економісти – К. Р. Макконел та С. Л. Брю: «Налагоджений грошовий механізм – це та кровоносна система, в якій відбувається кругообіг доходів і витрат, що фактично являє собою всю економіку» [1, с. 486]. Лідер неокласичного напрямку в економічній науці Альфред Маршалл визначив гроші центром, навколо якого концентрувала увагу економічна наука [2, с. 472]. «Гроші – одне з найдавніших явищ у житті суспільства – відіграють важливу роль у його економічному і соціальному розвитку» [3, с. 502]. І хоча гроші існують вже дуже давно і їх проблемам присвячена велика кількість наукових праць, але як стверджує професор М. І. Савлук, «надзвичайно складна сутність грошей не дала змоги світовій економічній думці дати однозначне і достатньо повне їх визначення на понятійному рівні» [7, с. 369]. «Гроші – це сукупність активів, які люди регулярно використовують для придбання товарів і послуг у інших індивідів» [6, с. 586]. «Гроші стають абсолютним товаром, який протистоїть на ринку всім іншим товарам, стає мірилом вартості останніх і безпосереднім втіленням багатства взагалі» [5, с. 497].

Підхід до розуміння сутності грошей є дуже універсальним, оскільки враховує їх діалектичну природу, проте при цьому кількісне вимірювання грошей залежить від визначених грошових функцій. А науковці до сьогодні не дійшли до спільного знаменника з приводу трактування окремих функцій та, зокрема, їх кількості [7, с. 483]. Так, американські економісти, К. Р. Макконел, С. Л. Брю, Г. Мэнкью, виділяють 3 функції грошей: засіб обігу, міра вартості, засіб нагромадження. Професор М. І. Савлук виділяє 5 функцій грошей, які наведені на рис. 1.

Тобто еволюція грошей свідчить про постійне наближення до відповідності їх форми і змісту. А. Т. Євтух виділяє наступні функції грошей: інформаційну, нормування, стимулу та засіб досягнення цілей [2, с. 349]. На нашу думку, вищезазване є швидше якісними

характеристиками грошей, ніж їх функціями, оскільки «функція грошей – це певна дія чи «робота грошей щодо обслуговування руху вартості в процесі суспільного відтворення». Всі явища, процеси і категорії, зокрема й гроші, що є об'єктом вивчення макроекономіки формуються у результаті взаємодії всіх учасників кругообігу товарів і факторів виробництва: ринків, суб'єктів господарювання, покупців товарів і послуг, держави, закордону. Вивчаючи економіку в цілому необхідно враховувати процеси, що відбуваються з окремими економічними суб'єктами.

Рис. 1. Функції грошей за М. І. Савлук

Саме гроші є одним із ключових понять, що тісно пов'язують макро- та мікроекономіку. Одним із основних учасників грошового обігу на макрорівні є сукупність підприємств. В результаті їх господарської діяльності виникає потреба в тому обсязі грошових коштів, який обслуговує державні потреби у сфері оподаткування, забезпечує виплату заробітної плати працівникам, придбання засобів та предметів праці. Тому ефективність грошового обігу на рівні держави визначається зокрема і ефективністю управління грошовими коштами на рівні господарюючих суб'єктів. У фінансовій звітності суб'єктів господарювання категорія «гроші» замінюється категорією «грошові кошти».

Для того щоб визначити поняття грошових коштів адекватне потребам бухгалтерського обліку та економічного аналізу звернемося до макроекономічних грошових агрегатів, які включають в себе різну сукупність елементів грошової маси і розташовані в порядку зменшення ліквідності. В різних країнах використовується різний набір грошових агрегатів. Як правило, він включає в себе від двох до чотирьох показників. На рівні підприємства категорії «грошові кошти» буде відповідати макроекономічний грошовий агрегат. Так, проф. Ф. Ф. Бутинець визначає грошові кошти як суму готівки в касі підприємства, вільні грошові кошти, що зберігаються на поточному, валютному та інших рахунках в банку та інші кошти підприємства [4, с 395]. Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання [3].

Є. М. Сорокіна відзначає: «До складу грошей, якими володіє підприємство, поряд з грошовими коштами – активами, що мають абсолютну ліквідність, тобто здатність виступити в якості засобу платежу в будь-який момент часу і без додаткових витрат, можуть бути включені і будь-які інші активи (фінансові вкладення, запаси, основні засоби тощо), які до певного моменту часу можуть прийняти грошову форму, тобто стати абсолютно ліквідними». На нашу думку, дане твердження розмиває сутність поняття «грошові кошти», що є неприпустимим для бухгалтерського обліку та економічного аналізу, оскільки визначальною характеристикою грошових коштів є те, що вони в будь-який момент часу можуть бути обміняні на визначену суму грошових знаків, або використані для придбання інших активів, в той час як всі інші активи звичайно можуть прийняти грошову форму, але лише до певного моменту часу, тобто не за першим бажанням керівництва підприємства. Тому поряд з абсолютно ліквідними грошовими коштами виділяють високоліквідні активи – еквіваленти грошових. Останні в сучасній науковій літературі є малодослідженими.

З метою кращого розуміння сутності досліджуваних понять необхідно встановити взаємозв'язок між ними (рис. 2).

Керуючись принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності, визначеними у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», грошові кошти та їх еквіваленти повинні включати показники відповідно до їх економічної суті, а не лише

виходячи з юридичної форми. Еквівалент (англ. equivalent) – предмет або кількість, що відповідає іншим предметам або кількостям, може замінювати або виражати їх [5]. Основна класифікація грошових потоків залежить від способу групування і відображення інформації про рух грошових активів у бухгалтерському обліку і звітності, при цьому пропонується виокремити п'ять ключових ознак (рис. 3).

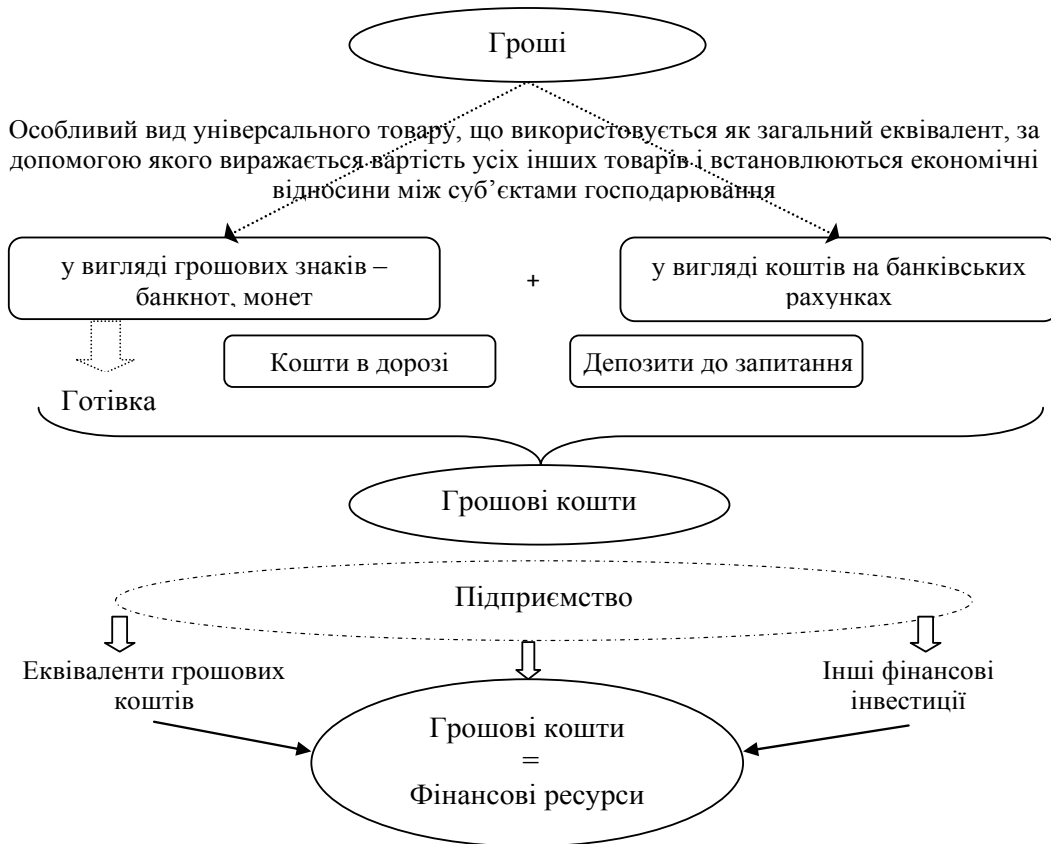

Рис. 2. Взаємозв'язок понять «гроші», «готівка», «грошові кошти», «фінансові ресурси» та «грошові активи»

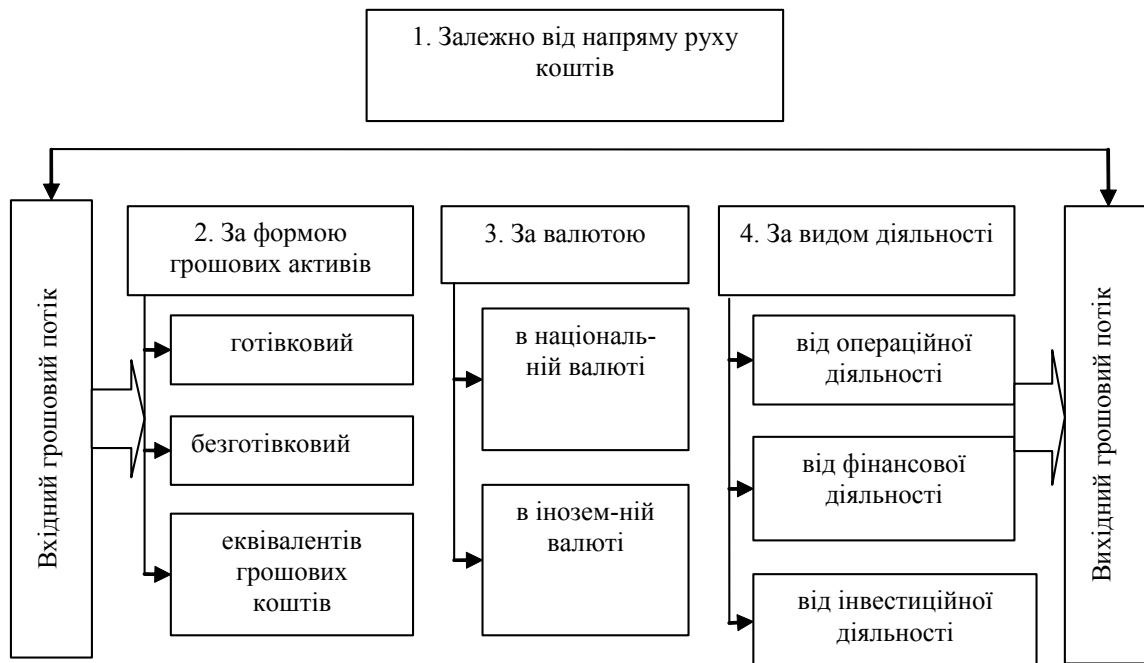

Рис. 3. Основна класифікація грошових потоків на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності

Відповідно до методики бухгалтерського обліку та важливості з точки зору управління першою відправною класифікаційною ознакою прийнято напрямок руху грошових потоків, за яким виділяють вхідний (позитивний) грошовий потік – обсяг надходження коштів, що формує доходи підприємства; та вихідний (негативний) – обсяги їх витрачання, що прямо чи опосередковано відображають витрати підприємства.

Висновки. Як найбільш ліквідні активи, грошові кошти є важливими елементом ринкової економіки. Грошові активи зумовлюють активізацію суб'єктів господарювання до самофінансування. Вони наявні на етапах придбання товарів, виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, їх продажу і отримання виручки. Використання в процесі управління господарськими суб'єктами достовірної та повної інформації про рух грошових коштів підвищує якість управлінських рішень, позитивно впливає на поточний і прогнозний фінансовий стан підприємств. Значущість інформації про рух грошових коштів обумовлюється необхідністю надання користувачам для прийняття рішень повної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И.А. Бланк.– К. : Ника-Центр, 1999. – 512 с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера»).
 2. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник [для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навч. закладів] / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – 6-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2005. – 756 с.
 3. Гранова Р. О. Грошові кошти. Розрахунки: Бухгалтерський облік / Р. О. Гранова. – К. : ЦУЛ, 2010. – 207 с.
 4. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками : [навч. посіб] / Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник. – К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т., 2005. – 255 с.
 5. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України № 996-XIV від 16 лип. 1999 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
 6. Сопко В. В. Бухгалтерський облік. Первинні документи та їх заповнення : [навч. посіб.] / В. В. Сопко. – К. : ЦНЛ, 2004. – 440 с.
 7. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [підручник] / Н. М. Ткаченко. – К. : Алерта, 2008. – 1080 с.
-